

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinde Kadın Teması: BIST 100 de Yer Alan Bankalar Üzerine Bir İnceleme

The Theme of Women in Corporate Social Responsibility Practices: An Analysis of Banks Listed in the BIST 100 Index

Hümeysra TAŞÇIOĞLU ^a

^a Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, Türkiye. htascioglu@subu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kadın BIST 100 Bankaları Sürdürülebilirlik Raporları Toplumsal Fayda Gönderilme Tarihi 7 Temmuz 2025 Revizyon Tarihi 7 Aralık 2025 Kabul Tarihi 10 Aralık 2025 Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	Amaç – Araştırmmanın amacı, Borsa İstanbul (BIST) 100 endeksinde yer alan bankaların kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdikleri kadın temalı uygulamaları analiz etmektir. Bu kapsamda, Carroll’un dört boyutlu KSS modeli esas alınarak bankaların bu faaliyetleri nasıl yapılandığı ortaya konulmaktadır. Yöntem – Çalışmada, Türkiye’de BIST 100’deki büyük ölçekli bankalardan kamuya açık sürdürülebilirlik raporları, entegre faaliyet raporları, insan kaynakları politikaları ve kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında yayımladıkları belgelerde yer alan kadın temalı içerikler, Carroll’un dört boyutlu modeli (ekonomik, yasal, etik ve gönüllü sorumluluklar) çerçevesinde içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. BIST 100 endeksinde yer alan 12 bankaya ait bu belgeler sistematik biçimde analiz edilmiş, verilerin kodlanması ve tematik kategorilere ayrılması süreci MAXQDA yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulgular – Analiz sonuçlarına göre, kadın temalı KSS uygulamaları en yoğun şekilde etik ve yasal sorumluluk boyutlarında yer almaktadır. Etik sorumluluklar kapsamında çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık politikalarının geliştirilmesi belirgin şekilde öne çıkarken, yasal sorumluluklarda cinsiyet eşitliği mevzuatına uyum, taciz ve şiddet karşıtı kurum içi düzenlemeler ve ayrımcılıkla mücadele uygulamaları dikkat çekmektedir. Ekonomik ve gönüllü sorumluluklar açısından ise kadın girişimcilere yönelik finansal destek programları, mentorluk girişimleri, finansal okuryazarlık faaliyetleri ve kadın STK’larıyla gerçekleştirilen sosyal katkı projeleri göze çarpmaktadır. Tartışma – Elde edilen bulgular, Türkiye’deki büyük ölçekli bankaların kadın temalı KSS uygulamalarını stratejik ve bütüncül bir yaklaşım ile ele aldığını göstermektedir. Bu durum, KSS politikalarının sadece kurumsal imajla sınırlı kalmadığını, toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı dönüşüm sürecine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmanın vakaları bankacılık sektöründe kadın temalı KSS uygulamalarını Carroll’un dört boyutlu modeli temelinde inceleyen araştırmaların sınırlı olması nedeniyle, literatüre anlamlı bir katkı sunmaktadır.
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Corporate Social Responsibility Women BIST 100 Banks Sustainability Reports Social Benefit Received 7 July 2025 Revised 7 December 2025 Accepted 10 December 2025	Purpose – The aim of this study is to analyze the women-themed practices carried out within the scope of corporate social responsibility (CSR) by banks listed in the Borsa İstanbul (BIST) 100 index. This analysis is based on Carroll’s four-dimensional CSR model to reveal how these activities are structured by the banks. Design/methodology/approach – The study employs a content analysis method within the framework of Carroll’s CSR model (economic, legal, ethical, and philanthropic responsibilities) to examine women-themed content found in publicly available sustainability reports, integrated activity reports, and human resources policies published by large-scale banks in Turkey. Documents from 12 banks listed in the BIST 100 index were systematically analyzed, and the coding and categorization of the data were conducted using MAXQDA software. Results – According to the analysis results, women-themed CSR applications are most prevalent in the areas of ethical and legal responsibility. Within the scope of ethical responsibilities, the development of diversity, equality and inclusion policies stands out significantly, while in legal responsibilities, compliance with gender equality legislation, internal regulations against harassment and violence, and anti-discrimination practices are noteworthy. In terms of economic and voluntary responsibilities, financial support programmes for women entrepreneurs, mentoring initiatives,

ETİK ONAY: Bu çalışmada ikincil veriler kullanılmış olup etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Önerilen Atıf/ Suggested Citation

Taşcıoğlu, H. (2025). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinde Kadın Teması: BIST 100 de Yer Alan Bankalar Üzerine Bir İnceleme, İşletme Araştırmaları Dergisi, 17 (4), 3417-3432.

financial literacy activities, and social contribution projects carried out with women's NGOs are noteworthy.

Article Classification:
Research Article

Discussion – The findings reveal that large-scale banks in Turkey address women-themed CSR initiatives with a strategic and holistic approach. This indicates that CSR policies are not limited to corporate image, but also contribute to the transformation process focused on gender equality. Given the limited number of studies examining women-themed CSR practices in the banking sector based on Carroll's four-dimensional model, this study makes a meaningful contribution to the literature.

1. Giriş

Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin ekonomik ve sosyal yapılar olmalarından kaynaklanan ve karşılamakla yükümlü oldukları faaliyetlerin tamamını ifade eder. Bu faaliyetler, sadece toplumun ihtiyaçlarını karşılama çabası değil, aynı zamanda işletmelerin bilgilerini doğru, objektif ve şeffaf bir şekilde paylaşmalarını da içerir (Aytaç, 2019:325). Çalışanlar ve tüketicilerde toplumların gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değişen farklı değerler öne çıkmaktadır. Bunun nedeni ise, çalışanlar yaşadıkları dünyanın gelişmesinde katkıda bulunmayı önemli bulurken, tüketiciler de satın aldıkları ürünün arkasındaki kuruluşun sosyal sorumluluk faaliyetlerini önemsemektedirler (Özgen, 2007).

KSS'nin evrensel bir tanımının bulunmaması, öneminin kabul edilmesiyle birlikte farklı sektörler ve paydaşlar tarafından farklı şekilde yorumlanmasından kaynaklanmaktadır (González-Rodríguez vd., 2015). Bazı yaklaşımlara göre KSS, işletmenin toplumdan elde ettiği faydalar karşılığında topluma ne ölçüde katkı sağladığının göstergesidir. Farklı bakış açılarına göre ise, KSS bir şirketin faaliyet gösterdiği topluma yönelik yasal ve sosyal yükümlülükleriyle olan ilişkisi ve bu yükümlülükleri nasıl karşılamış olduğu ile ilgilidir (Leao-Aguiar vd., 2005).

1980'den itibaren işletmeler tarafından sosyal sorumluluk kavramı, üzerinde durulan ve itibar açısından ele alınan bir konu olmuştur. Aynı dönemde firmaların topluma yönelik sorumlulukların etik kurallara uygun olması gerekliliği de tartışılan bir konu olmaktadır (Aksoy, 2023:150). İşletmenin paydaşlarıyla etkileşime geçmesi, toplumun ihtiyaç ve beklentilerini daha doğru anlamalarına ve faaliyetlerini bu yönde şekillendirmelerine yardımcı olmaktadır (Moir, 2001).

Türkiye'deki bankacılık sektörü, ekonomik gücü ve sosyal etkisinin genişliği nedeniyle kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde öncü sektörlerdendir. BIST 100'de yer alan bankalar, yayımlanmış oldukları raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine ve projelerine yer vermektedir. Bu kapsamda yürütülen projelerin önemli bir kısmını oluşturan kadınlara yönelik KSS projeleri, kadınların ekonomik yönden güçlenmesini hedeflerken aynı zamanda kurumların sosyal duyarlılıklarını ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme noktasında kurumsal yaklaşımlarının göstergesidir. Bu bağlamda, Türkiye'de bankacılık sektöründe kadın temalı KSS uygulamalarının nasıl yapılandırıldığı ve hangi sorumluluk boyutlarında yoğunlaştığı sorusu önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, vaka analizi çerçevesinde BIST 100 endeksinde yer alan bankaların kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında yürüttükleri kadın temalı uygulamaları Carroll'un dört boyutlu modeli çerçevesinde analiz etmek, söz konusu uygulamaların hangi sorumluluk boyutlarında yoğunlaştığını ve bankaların bu alandaki kurumsal önceliklerini ortaya koymaktır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, ilk kez 1953 yılında Howard R. Bowen tarafından yayımlanan "İşadamlarının Sosyal Sorumlulukları" (Social Responsibilities of the Businessman) adlı kitabında yer almıştır. Bowen, işadamlarının toplumun değer ve amaçlarıyla uyumlu sosyal sorumluluk faaliyetleriyle ilgilenmeleri gerektiğini savunarak alınan kararların sosyal etkileri üzerinde durulması gerektiğini vurgulamıştır (Carroll, 1999). Zamanla KSS'ye yönelik yaklaşımlar farklılaşmıştır. Etik yaklaşım ile ele alınan KSS ahlaki bir sorumluluk olarak ele alınırken, stratejik yaklaşım ise şirket imajı ve hedeflere ulaşmada bir araç olarak değerlendirmektedir (Uzkesici, 2005:71). Belirli kesimler ise KSS'nin topluma katkı sağlayan adil ve uygulanabilir bir şirket taahhüdü olduğunu düşünmektedir (Arsić vd., 2017:437). Bu yaklaşımların etkisiyle KSS bir zorunluluk olmaktan öte kurumsal stratejilerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Akatay, 2008:101).

Lindgreen ve Swaen (2010) tarafından şirketlerin algılanan toplumsal veya paydaşlarıyla ilgili faaliyetleri ve statüleri şeklinde ifade edilen KSS'nin, şirketler tarafından önemsendiğinin bazı göstergeleri bulunmaktadır. Buna göre gerçekleştirecekleri faaliyetlerde yasalara, etik ilkelere ve insan haklarına uyum gösterilmesi ve çevresel zararların en aza indirgenmesinin ön planda olması beklenmektedir. Şirket, faaliyetlerinin tüm sosyal paydaşları etkilediğinin bilincinde olmalı ve bu sorumluluk tüm üst düzey yöneticiler tarafından kabul edilmelidir (Argüden, 2007:38). İç ve dış paydaşlara yönelik sorumluluklar, KSS'nin bütüncül bir yönetim anlayışıyla ele alınmasını gerektirmektedir. Çalışanlar, yöneticiler ve hissedarlara ilişkin yükümlülükler iç paydaş grubunu, müşteriler, rakipler, tedarikçiler ve toplum ise dış paydaş grubunu oluşturmaktadır (Aktan ve Börü, 2007). Yine kurum içinde insan kaynakları yönetimi, iş güvenliği, oryantasyon, açık sistem ve iletişim gibi unsurları kapsarken, kurum dışında tüm paydaşlara yönelik sorumluluk almayı da kapsamaktadır (Güçdemir, 2012; Balaban, 2023).

Şirketler çeşitli nedenlerle KSS uygulamalarında bulunurlar. Bunlar, doğrudan bir geri dönüş olmaksızın daha iyi bir dünya ve toplum için yapılan eylemlerden dış çevreden gelen kurumsal baskılara uyum sağlamaya ve finansal kazanç ve daha güçlü itibar gibi açık getiri avantajlarına kadar uzanır (Galant ve Cadez, 2017). KSS uygulamaları bir yandan paydaşlarla olan ilişkileri olumlu yönde etkilerken bir yandan da firmalarda iş gücü sorunlarının ve toplumsal şikayetlerin azaltılmasına, çevreye yönelik kaygıların sınırlı düzeyde olması yönelik avantajlar sağlamaktadır (Doğanalp ve Kaplan, 2018:158). KSS'nin etkili olabilmesi için hesap verebilirlik, şeffaflık, rekabet gücü ve sorumluluk ilkelerinin önceliklendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Tai ve Chuang, 2014). KSS uygulamaları, marka itibarı, müşteri sadakati ve yatırımcıya güven gibi stratejik alanları da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle şirketler, bu faaliyetlerini duyurmak için web siteleri, faaliyet ve sürdürülebilirlik raporlarını ağırlıklı olarak tercih etmektedirler. Ancak, bu etkileşimler her zaman olumlu algılanmamakta, özellikle abartılı ve reklam kokan içerikler, kamuoyunda samimiyetsizlik algısı oluşturabilmektedir. Bu durumda şirketlerin tek yönlü bilgi aktarmak yerine, paydaşlarla etkileşim kurmaya dayalı iki yönlü iletişim stratejileri benimsemeleri önerilmektedir. Bu sayede KSS iletişimi daha katılımcı, şeffaf ve güvenilir hale gelebilir (Moir, 2001:18).

Diğer sektörle karşılaştırıldığında bankacılık sektörünün temel özelliklerinden biri, çok sayıda ve çok çeşitli insanı etkilemesidir. Bankaların doğrudan çevresel etkilerinin sınırlı olmasına rağmen, dolaylı çevresel etkileri dikkate alındığında, KSS açısından kritik bir öneme sahiptir. Çevreyi kirleten, zararlı ürünler üreten veya insan haklarını ihlal eden şirketlere kredi verilmesi durumunda, bankaların sosyal sorumlulukları artmakta ve bir nevi aracı görevi görerek önemli zararlara neden olabilmektedirler (Lentner vd., 2015). Bu nedenle bankaların sosyal etkileri çok daha geniş bir alana yayılmakta ve sektörde sosyal sorumluluğa ilişkin beklentiler daha görünür hâle gelmektedir (Scholtens, 2009).

Son yıllarda KSS'nin toplumsal cinsiyet boyutu da giderek önem kazanmaktadır. Grosser ve Moon (2005), KSS raporlaması ve paydaş katılım süreçlerinde kadınların görünürliğünün oldukça sınırlı olduğunu ve çoğu KSS çerçevesinde cinsiyet eşitliğinin sistematik biçimde ele alınmadığını ortaya koymuştur. Hâla ve diğerleri (2024), çalışmalarında cinsiyete bağlı hassasiyetlerin genç nesillerin KSS faaliyetlerine yönelik tutumlarını etkileyebileceğini göstermektedir. Benzer şekilde Mendes ve diğerleri (2025) araştırmalarında, çalışanların KSS uygulamalarına verdikleri tepkilerin cinsiyete göre önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ifade etmişlerdir. Özellikle kadın çalışanların KSS içeriğine ilişkin hassasiyetlerinin, beklentilerinin ve değerlendirmelerinin erkek çalışanlara göre daha belirgin olduğunu ortaya koymuşlardır. Eryiğit ve diğerleri (2019), toplumda kadın rolünü konu alan KSS faaliyetlerinin firma ile uyumunu ve KSS algısının marka özvarlığı üzerindeki etkilerini cinsiyet etkisi ile birlikte incelemişlerdir. Çalışma sonunda kurumların sosyal sorumluluk faaliyetleri ile marka güveni arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koyarak, KSS uygulamalarının kurumsal uyum, paydaş güveni ve marka itibarı açısından stratejik bir işlev taşıdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bulgular, özellikle bankaların kadın temalı sosyal sorumluluk faaliyetlerini hem toplumsal fayda yaratma aracı hem de paydaş algısını ve kurumsal itibarlarını güçlendirmeye yönelik stratejik bir unsur olarak değerlendirebileceklerini göstermektedir.

2.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Boyutları

Kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili çeşitli yaklaşımların geliştirilmiş olmasıyla birlikte Carroll'un ortaya koyduğu yapı en çok öne çıkmıştır. Carroll işletmelerin topluma yönelik sorumluluklarını dört başlık altında ele almaktadır. Bu boyutlar;

Ekonomik Sorumluluklar: Ekonomik sorumluluk, işletmelerin en temel sorumluluğudur. Toplumun beklentisi, işletmelerin kâr amacı gütmeleri, kaliteli mal ve hizmet üretmeleri ve istihdam sağlamalarıdır. Bu boyut, kapitalist sistemin temelini oluşturur ve işletmelerin varlığını sürdürebilmesi için ön koşuldur. Kâr, sadece sahiplerin tatmini için değil, aynı zamanda çalışanlara maaş ödemek, yatırım yapmak ve topluma değer yaratmak için de gereklidir (Carroll, 1979). Günümüzün hiper-rekabetçi küresel iş ortamında, ekonomik performans ve sürdürülebilirlik oldukça acil ve kritik konular haline gelmiştir. Ekonomik veya finansal olarak başarılı olamayan şirketler piyasadan çekilmek zorunda kalır ve böylece üstlenmeleri gereken diğer tüm sorumluluklar da önemini yitirmek durumundadır. Bu nedenle, ekonomik sorumluluk rekabetçi iş dünyasında yerine getirilmesi gereken en temel gerekliliktir (Carroll, 2016:3) Ekonomik sorumluluk, aynı zamanda işletmelerin yatırımcılara, çalışanlara ve topluma güven verecek şekilde riskleri yönetmesini ve pazardaki konumunu güçlü tutmasını da gerektirir (González-Rodríguez vd., 2015).

Yasal Sorumluluklar: Şirketler, ekonomik faaliyetlerini yasalara uygun şekilde yürütmek zorundadır. Bu sorumluluk, mevcut hukuk sistemine ve kamu politikalarına uyum göstermeyi, yasal düzenlemelere göre hareket etmeyi ve iş dünyasında meşruiyet kazanmayı içerir (Garriga ve Melé, 2004:55). İşletmelerin ekonomik faaliyetlerini yürütürken aynı zamanda hukuka uygun hareket etmeleri beklenir. Bu sorumluluk, devletin belirlediği yasalar ve düzenlemeler çerçevesinde yerine getirilmelidir. (Carroll, 1979:500). Günümüzde şirketlerin organizasyon yapılarında uyum görevlilerinin önemli ve üst düzey bir pozisyonda yer alması da tesadüf değildir. İşletmelerin yasal sorumluluklarını yerine getirirken karşılması beklenen başlıca toplumsal beklentiler şunlardır: Devletin ve yasaların beklentileriyle tutarlı biçimde faaliyet göstermek, çeşitli düzeylerdeki düzenlemelere uymak, yasalara saygılı bir kurumsal vatandaş gibi davranmak, toplumsal paydaşlara karşı tüm yasal yükümlülüklerini yerine getirmek, en azından yasal asgari standartları karşılayan mal ve hizmetler sunmak (Carroll, 2016).

Etik Sorumluluklar: Etik sorumluluklar, yasal zorunlulukların ötesinde, toplumun işletmelerden beklediği doğru ve adil davranışları kapsar. Bu boyut, toplumun ahlaki değerleriyle uyumlu hareket etmeyi ifade eder. Etik sorumluluklar genellikle yazılı olmayan ancak toplumsal normlara dayalı beklentilerdir. (Carroll, 1991:41). Çoğu toplumun normatif beklentisi, yasaların gerekli ama tek başına yeterli olmadığı yönündedir. Yasalar ve düzenlemeler tarafından zorunlu kılınanların ötesinde, toplum işletmelerin etik bir şekilde faaliyet göstermesini ve işlerini yürütmesini bekler. Etik sorumlulukların üstlenilmesi, işletmelerin yasalarla açıkça düzenlenmemiş olsa bile, toplum tarafından beklenen davranış, norm, standart ve uygulamaları benimseyecekleri anlamına gelir. Etik beklentinin bir parçası, işletmelerin yalnızca yasal metne değil, aynı zamanda yasanın ruhuna da uygun hareket etmeleridir. Bir diğer boyut ise, yasal düzenlemelerin bulunmadığı durumlarda bile işletmelerin adil ve tarafsız bir şekilde hareket etmeleri yönündeki beklentidir. Bu doğrultuda, etik sorumluluklar; toplum tarafından beklenen veya hoş karşılanmayan ancak yasalarla açıkça düzenlenmemiş olan faaliyetleri, standartları, politikaları ve uygulamaları kapsar (Carroll, 2016).

Gönüllü Sorumluluklar: Bu sorumluluk türü tamamen gönüllülüğe dayalı olarak topluma katkı sunmayı amaçlar. Tüm hayır işleri, bağışlar, kültürel etkinliklerin desteklenmesi, çalışanlara yönelik sosyal programlar bu kapsamdadır. Yasal ya da etik bir zorunluluk olmamakla birlikte toplum, işletmelerin bu tür faaliyetlerde bulunmasını olumlu karşılar. (Carroll, 1979). Toplum, işletmelerin yalnızca ekonomik kazanç sağlamalarını değil, aynı zamanda toplumsal beklenti, talep ve ihtiyaçlara yanıt verecek biçimde sosyal sorumluluk üstlenmelerini gerekli görmektedir.

Bu nedenle, işletmelerden iyi birer kurumsal vatandaş olmaları beklenir. Bu beklenti doğrultusunda şirketler, bağışlar, ürün ve hizmet desteği, çalışan gönüllülüğü, toplum projeleri gibi çeşitli gönüllü faaliyetlerde bulunur. Bu katkılar bazen yardımsever nedenlerle yapılsa da çoğu zaman şirketler, bu tür faaliyetleri itibarlarını artırmak ve kurumsal vatandaşlıklarını göstermek için yaparlar. Etik sorumluluklardan farklı olarak, toplum bu tür yardımları beklese bile yapılmaması durumunda şirketleri etik dışı olarak değerlendirmez. Bu nedenle gönüllü sorumluluklar, işletmeler için daha çok isteğe bağlı niteliktedir (Carroll, 2016).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Borsa İstanbul (BIST) 100 endeksinde yer alan bankaların kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında yürüttükleri kadın temalı faaliyetleri analiz etmektir. Çalışma, bu faaliyetlerin kurumsal sosyal sorumluluğun hangi alanlarında (ekonomik, yasal, etik, gönüllü) yoğunlaştığını ve kurumların kadın odaklı sosyal sorumluluğa ne yönde ve ne şekilde yaklaştığını incelemektedir. Yine bu çerçevede çalışmada kadın teması kapsamında geliştirilen faaliyetlerin sadece görünürlük ve imaj odaklı mı olduğu yoksa kurumsal yapılarla bütünleşmiş sürdürülebilir uygulamalara mı dönüştüğü de sorgulanmaktadır.

Araştırma, kapsam dahilindeki bankaların kurumsal sosyal sorumluluk stratejileri kapsamında kadın temalı faaliyetleri nasıl yapılandıklarını ortaya koyması açısından önem **taşımaktadır**. Bu doğrultuda çalışma, kadınlara yönelik yürütülen sosyal sorumluluğa dair faaliyetleri sistematik bir şekilde analiz ederek KSS'nin toplumsal fayda yaratma işlevine ilişkin sektör özelinde önemli bir değerlendirme sunmaktadır.

3.2. Veri Seti

Çalışmada BIST 100 endeksinde faaliyet gösteren 12 bankadan (Akbank, Albaraka Türk Katılım Bankası, ICBC Turkey Bank, QNB Bank, Şekerbank, Türkiye Garanti Bankası, Türkiye Halk Bankası, Türkiye İş Bankası, Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası ve Yapı ve Kredi Bankası) kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde kadın temasına ilişkin veriler elde edilmiştir. BIST 100 endeksinde yer alan bankalar, Türkiye'de bankacılık sektöründe kurumsal kapasitesi ve raporlama olgunluğu görece yüksek olan kurumları temsil ettiğinden, örneklem olarak tercih edilmiştir.

Bu kapsamda bu bankaların kamuoyuna açık bir şekilde yayımlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları, entegre faaliyet raporları, insan hakları ve insan kaynakları politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği rehberleri, etik ilkeler ve davranış kuralları, şiddete sıfır tolerans politikaları, ücretlendirme ve eşit ücret politikaları, yönetim kurulu çeşitlilik politikaları ve bankaların açık olarak yayımladıkları çeşitli sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren dokümanlar incelenmiştir. Sürdürülebilirlik raporları ve entegre faaliyet raporları bankalar tarafından her yıl düzenli olarak güncellenmekte olup, diğerleri ise her yıl yayımlanmamakta, ihtiyaç duyulduğunda güncellenen dokümanlar olarak sunulmaktadır. Çalışmada, Nisan-Haziran 2025 döneminde bankaların resmi internet sitelerinde erişime açık olan güncel rapor ve politika belgeleri esas alınmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmış olup, BIST 100 kapsamında yer alan bankaların kamuya açık sosyal sorumluluk faaliyetlerini içeren belgeleri analiz edilmiştir. Analiz süreci, Carroll'un dört boyutlu KSS modeli (ekonomik, yasal, etik, gönüllü sorumluluklar) temel alınarak yapılandırılmış, kod ve kategoriler bu kapsamda oluşturulmuştur. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi çeşitli nitel veri toplama tekniklerinin uygulandığı, bakış açılarının, algılamaların ve olguların doğal koşullarda gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde açığa çıkarılmasını hedefleyen nitel bir sürecin takip edildiği araştırma yaklaşımıdır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020:156). Veriler sonucunda oluşturulan kodlar ve kategorilerin ilişkileri MAXQDA programı kullanılarak düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. MAXQDA programı, görüşmeler, odak grupları, çevrimiçi anketler, web siteleri, görseller, ses ve video paylaşımları, e-tablolar ve bibliyografik veriler gibi çeşitli veri kaynaklarını kullanarak nitel ve karma yöntemlerle profesyonel veri analizi yapabilen bir yazılımdır (Özgür, 2024). Nitel araştırma yöntemiyle elde edilen bulgular, bankaların KSS raporlarında ekonomik, yasal, etik ve gönüllü sorumluluk boyutlarının ele alınış biçimlerini gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymuştur. Doküman incelemesi tekniği ile gerçekleştirilen analizde, bankaların kurumsal sosyal sorumluluk anlayışlarının raporlama süreçlerine nasıl yansıdığı detaylı olarak incelenmiş ve kategorize edilmiştir.

3.4. Tema, Kod ve Kategorilerin Belirlenmesi

Bu çalışmada kullanılan kod ve temalar, literatürde ayrıntılı biçimde ele alınan Carroll'un (1991) kurumsal sosyal sorumluluk modeli çerçevesindeki dört temel sorumluluk alanından (ekonomik, yasal, etik ve gönüllü sorumluluklar) hareketle yapılandırılmıştır. Aynı zamanda bankaların sürdürülebilirlik raporları, entegre faaliyet raporları, insan hakları ve insan kaynakları politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği rehberleri, etik ilke ve davranış kuralları, şiddete sıfır tolerans politikaları, ücretlendirme ve eşit ücret politikaları, yönetim kurulu çeşitlilik politikaları ve çeşitli sosyal sorumluluk beyanları incelenerek, bu belgelere dayalı olarak açık kodlama yöntemi kullanılmış ve analiz süreci bu şekilde yapılandırılmıştır. Her bir kategori için, belgelerde

öne çıkan ifadeler belirlenerek araştırma bağlamı çerçevesinde ilişkilendirilerek kodlara ayrılmış ve daha sonra kategoriler etrafında toplanmışlardır (Saldana, 2019).

Kodlama güvenilirliğini artırmak amacıyla, açık kodların oluşturulması ve kategori yapısının netleştirilmesi aşamalarında iki bağımsız uzmandan görüş alınmış, belgelerde belirlenen anlamlı ifadeler bu uzman değerlendirmeleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli görülen durumlarda kod ve kategori yapısına eklemeler yapılmıştır. Bu yaklaşım hem literatür temelli hem de veri temelli kodların bütünleştirildiği tutarlı ve güvenilir bir analiz yapısının oluşturulmasını sağlamıştır (Saldana, 2019).

Nitel veri analizinde verilerin incelenmesi ve veri seti hakkında genel bir kavrayış geliştirmek amacıyla tüm verilerin okunması gerekmektedir. Verilerin bu kapsamlı değerlendirmesinde, saha gözlem notları, günlük kayıtları, toplantı tutanakları, fotoğraflar ve mülakat dökümleri gibi tüm veri türleri incelenir. Transkriptlerin veya sahada alınan notların kenar boşluklarına kısa açıklamalar yazarak ilk izlenimlerin kaydedilmesini kapsar. Bu biçimde not alma pratiği, kodlar veya temalar gibi daha kapsamlı bilgi sınıflandırmalarının oluşturulmasının kritik bir başlangıç aşamasıdır (Toker, 2022). Nitel veri analizinde kodlama, analizin ilerleyen aşamalarına yön veren ilk ve en kritik basamaktır. Verilerin sadeleştirilmesi ve sunulması aşamalarının bir ön şartı olan kodlama, nitel analizi başlatan ve analiz süresince farklı aşamalarda sürdürülen işlemlerdir. Kodlamada veriler, spesifik işaretleyiciler kullanılarak görünür kılınır. Ayrıca kodlama, verilerin belirli bir anlam bütünlüğünü yakalayabilmesini sağlar, kodlama sayesinde veriler daha rahat bir biçimde kavramsallaştırılabilir. Kodlar, verilere dair yönlendirici etiketlerdir (Baltacı, 2017).

Buna yönelik olarak ekonomik sorumluluklar kategorisinde; kadın girişimcilere özel kredi destek programları, kadın KOBİ'ler için finansman kolaylıkları, kadınlara yönelik yatırım ve tasarruf ürünleri, kadın tüketicilere özel banka kampanyaları, kadın çiftçiler için mikro finans projeleri, kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim bursları/kursları, kadın kooperatiflerine finansal destek, kadınlara dijital bankacılık eğitimi sağlama ifadeleri kod olarak belirlenmiştir.

Yasal sorumluluklar kategorisinde; cinsiyet eşitliği politikalarının mevzuat uyum kontrolü, ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmelikler, kadın çalışanlara yönelik pozitif ayrımcılık stratejileri, kadın çalışanlar için izin, doğum ve emzirme hakkı düzenlemeleri, 4857 sayılı İş Kanunu'na uygun kadın istihdam politikaları, kadın-erkek ücret eşitliği denetim raporları, yasalara uygun iş yerinde taciz ve şiddet karşıtı politikalar, kadınlara yönelik yasal haklar eğitimi düzenleme ifadeleri kod olarak belirlenmiştir.

Etik sorumluluklar kategorisinde; kadınlara eşit işe eşit ücret ilkesi uygulama, kadın yönetici oranlarının artırılması hedefi, kadın istihdamında çeşitliliği artırma girişimleri, esnek veya uzaktan çalışma olanaklarının sunulması, kadınlara yönelik mentorluk ve liderlik programları, farklılıkları zenginlik olarak görmek ve desteklemek, iş yerinde kadın-erkek dengesi üzerine farkındalık atölyeleri, toplumda kadın rol modellerini destekleme kampanyaları, banka içinde kadın çalışan ağları kurulması, çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili politikalar geliştirmek, iş yaşam dengesi sağlama uygulamaları ifadeleri belirlenmiştir.

Gönüllü sorumluluklar kategorisinde; kadın sığınma evlerine maddi ve lojistik destek, kadın sağlığı kampanyalarına sponsorluk, kadın sporculara ve sanatçılara kurumsal destek, kırsaldaki kadınlara yönelik sosyal sorumluluk projeleri, kadın STK'larıyla ortak toplumsal projeler, kadınlara yönelik kültürel etkinlikler düzenleme, şiddet mağduru kadınlara yönelik rehabilitasyon programları, kadınlara yönelik okuryazarlık ve temel eğitim programları ifadeleri kod olarak belirlenmiştir.

4. Bulgular

4.1. İçerik Analizinde Kullanılan Kod ve Kategorilerin Genel Görünümü

Tablo 1'de MAXQDA programı ile gerçekleştirilen analizden elde edilen kodların ve kategorilerin genel görünümü verilmiştir. Tablodaki satırlar çalışmanın kodlarını, sütunlar ise çalışmanın bankaları temsil etmektedir. Matris tabloda kodlaması gerçekleştirilen ifadelerin sıklığına ve yapılan vurguya göre kutuların boyutları, büyüklük-küçüklük durumları ve renk tonları farklılaşmaktadır. Bu tablonun sunulmasındaki temel hedef, analizde ortaya çıkan genel görünüm, kodlar ve kategorilerin desenini okuyucuya somut bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır.

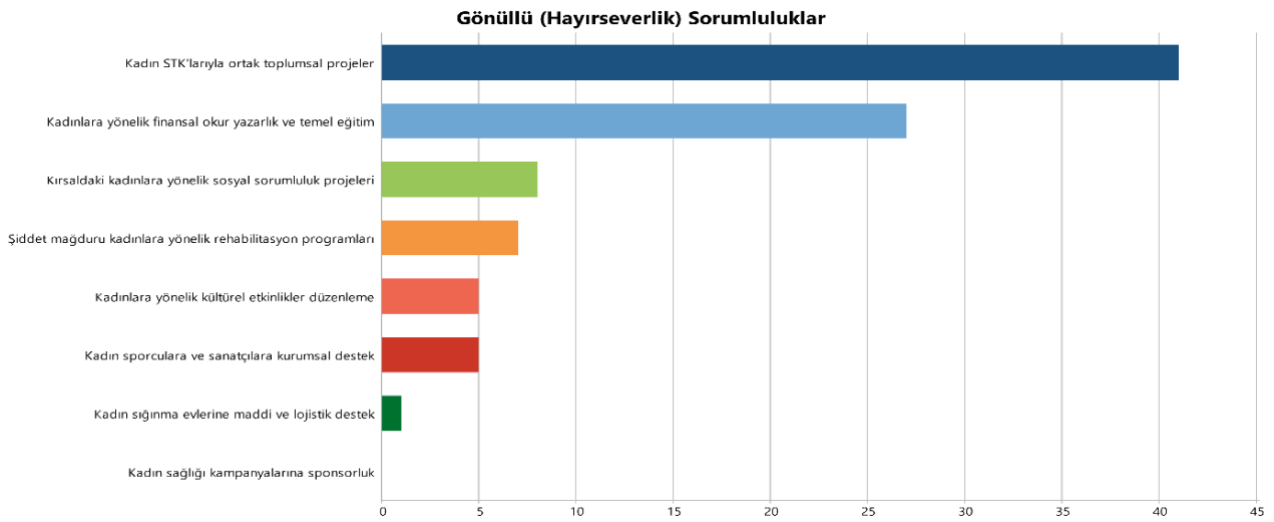
Tablo 1. Kod Matris Dağılımı

Kod Sistemi	TSKB	AKB...	ICB...	YAP...	VAK...	TUR...	ŞEK...	QNB	İŞ B...	HAL...	GAR...	ALB...
Gönüllü (Hayırseverlik) Sorumluluklar												
• Kadınlarla yönelik finansal okur yazarlık ve temel eğitim	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Şiddet mağduru kadınlara yönelik rehabilitasyon programı	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadınlarla yönelik kültürel etkinlikler düzenleme	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın STK'larıyla ortak toplumsal projeler	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kırsaldaki kadınlara yönelik sosyal sorumluluk projeleri	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın sporculara ve sanatçılara kurumsal destek	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın sağlığı kampanyalarına sponsorluk	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın sığınma evlerine maddi ve lojistik destek	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Etik Sorumluluklar												
• Kadınlarla eşit işe eşit ücret ilkesi uygulama	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili politikalar geli	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Farklılıkları zenginlik olarak görmek ve desteklemek	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Banka içinde kadın çalışan ağırları kurulması	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın yönetici oranlarının artırılması hedefi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• İş yerinde kadın-erkek dengesi üzerine farkındalık atölyeler	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Toplumda kadın rol modellerini destekleme kampanyaları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Esnek veya uzaktan çalışma olanaklarının sunulması	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadınlarla yönelik mentorluk ve liderlik programları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• İş Yaşam Dengesi sağlama uygulamaları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Yasal Sorumluluklar												
• Kadınlarla yönelik yasal haklar eğitimi düzenleme	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Yasalara uygun iş yerinde taciz ve şiddet karşıtı politikalar	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın-erkek ücret eşitliği denetim raporları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• 4857 sayılı İş Kanunu'na uygun kadın istihdam politikaları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın çalışanlar için izin, doğum ve emzirme hakkı düzenle	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın çalışanlara yönelik pozitif ayrımcılık stratejileri	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmelikler	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyum	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Ekonomik Sorumluluklar												
• Kadınlarla dijital bankacılık eğitimi sağlama	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın kooperatiflerine finansal destek	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim bursları/kurs	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın çiftçiler için mikro finans projeleri	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın tüketicilere özel banka kampanyaları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadınlarla yönelik yatırım ve tasarruf ürünleri	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın KOBİ'ler için finansman kolaylıkları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
• Kadın girişimcilere özel kredi destek programları	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

Tablo 1 incelendiğinde öncelikli olarak etik sorumluluklar kategorisi ve kodları göze çarpmaktadır. Özellikle çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili uygulamalar geliştirme kodu analiz örüntüsünde en yoğun işlenen kod olarak dikkat çekmektedir. Buna karşın kadınlara eşit işe eşit ücret ilkesi uygulama, farklılıkları zenginlik olarak görmek ve desteklemek ile banka içinde kadın çalışan ağırları kurulması kodları kategorinin görece daha az işlenen kodlarını oluşturmaktadır. Yasal sorumluluklar kategorisinde cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyum kodu en yoğun işlenen kod olarak öne çıkarken, kadın çalışanlar için izin, doğum ve emzirme hakkı düzenlemeleri, kadınlara yönelik yasal haklar eğitimi düzenleme kodları daha sınırlı düzeyde ele alınmıştır. Gönüllü (Hayırseverlik) sorumluluklar ve ekonomik sorumluluklar kategorilerinin kodlarına bakıldığında ise daha dengeli bir dağılım sergiledikleri gözlemlenmekle birlikte, gönüllü sorumluluklar kategorisinde kadın STK'larıyla ortak toplumsal projeler ve kadınlara yönelik finansal okuryazarlık ve temel eğitim kodlarının en yoğun işlenen kod olduğu görülürken şiddet mağduru kadınlara rehabilitasyon desteği, kadın sporcu/sanatçılara destek, kodlarının kategorilerine göre daha az işlenen kodlar olduğu görülmektedir. Belirli kodlar ise hiç ele alınmamıştır. Ekonomik sorumluluklar kategorisinde, kadın girişimcilere yönelik özel kredi desteği ve kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim desteği kodları tüm bankalarca yoğun şekilde işlenirken, kadın çiftçiler için mikro finans projeleri ve kadın tüketicilere özel banka kampanyaları kodlarının kategorilerine göre daha az işlenen kodlar olduğu görülmüştür.

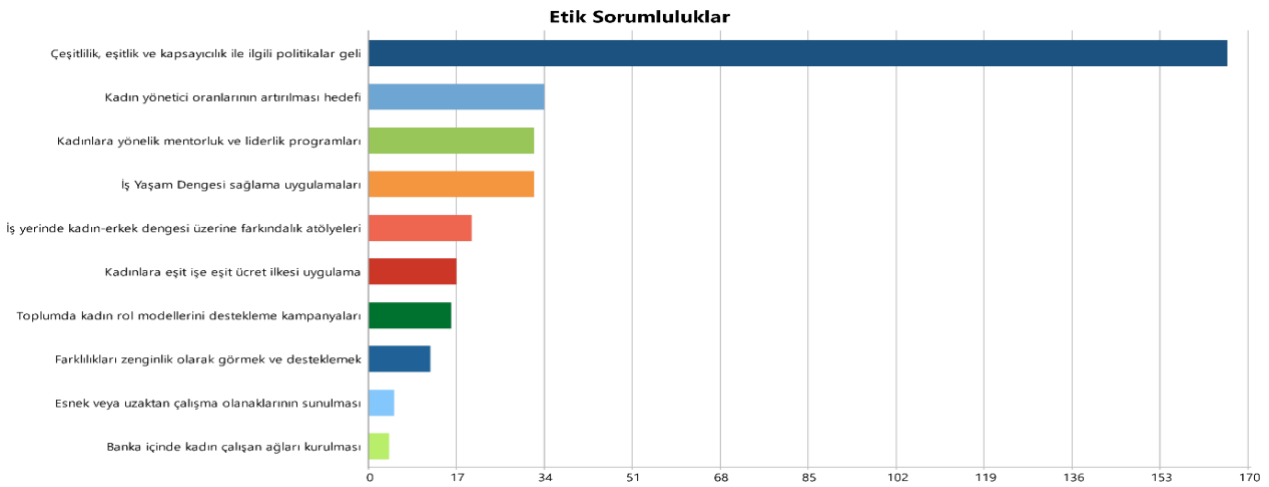
4.2. Kodların Kategori Düzeyinde Dağılımları

Tablo 1'de görüldüğü üzere gerçekleştirilen analiz dört ana kategori ve kodlarından meydana gelmektedir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde bu ana kategoriler ve kodların meydana getirdiği örüntüler grafikler aracılığıyla daha ayrıntılı bir biçimde sunulacak ve raporlardan elde edilen doğrudan alıntı örnekleri ile desteklenerek derinleştirilecektir.

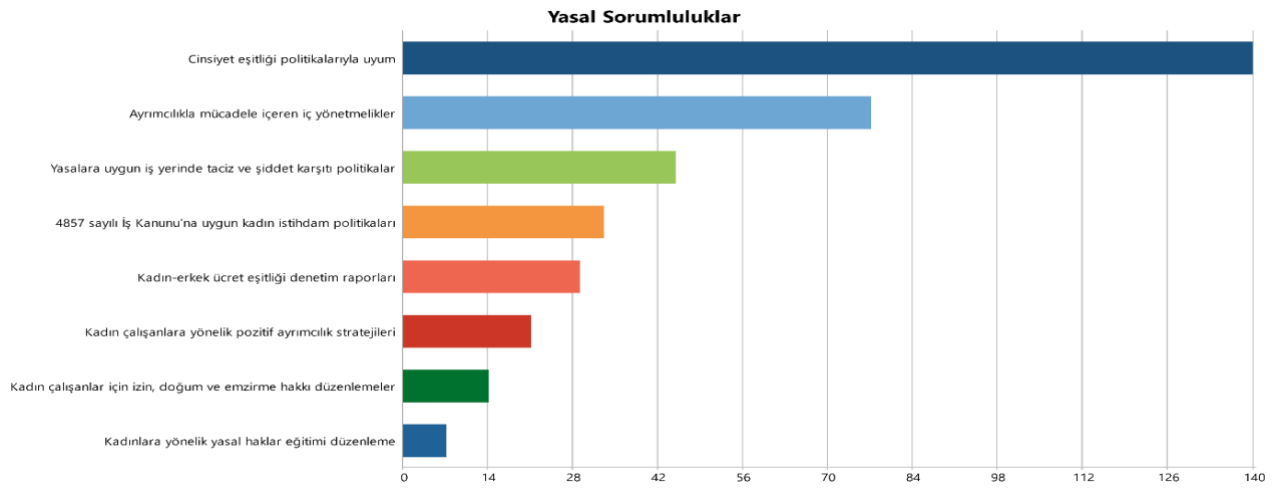
Grafik 1. Gönüllü (Hayırseverlik) Sorumluluklar

MAXQDA programı ile gerçekleştirilen analizlerde gönüllü (hayırseverlik) sorumluluklar kategorisinde ön plana çıkan kodlara baktığımızda birinci sırada kadın STK'larıyla ortak toplumsal projeler kodu ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra yine görüldüğü üzere kadınlara yönelik finansal okur yazarlık ve temel eğitim öne çıkmaktadır. Diğer kodlara baktığımızda bu iki kod kadar ön plana çıkmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle araştırmaya konu olan bankaların genellikle kadınlara yönelik KSS faaliyetlerini hayırseverlik boyutu üzerinden ve özellikle de finansal okur yazarlık ve temel eğitim konularında gerçekleştirdiği ve alanları ile uyumlu bir faaliyet geliştirdikleri gözlemlenmektedir.

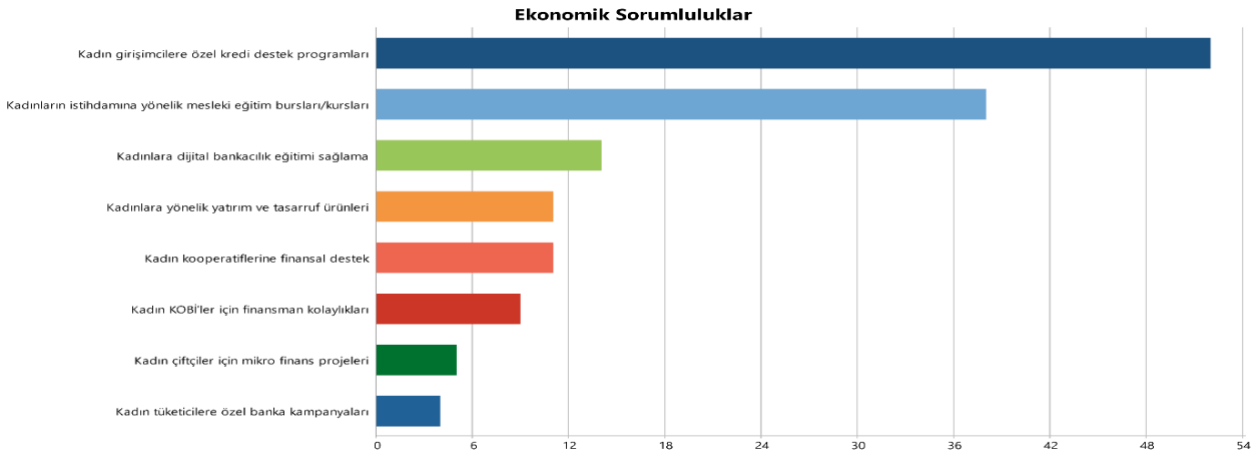
Grafik 2. Etik Sorumluluklar

Yapılan analizde etik sorumluluklar kategorisinde dört kod ön plana çıkmaktadır. Bu dört kod arasında ise ilk sırada çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili politikalar geliştirme, ikinci sırada ise kadın yönetici oranlarının artırılması hedefi, üçüncü sırayı ise kadınlara yönelik mentörlük ve liderlik programı kodu ile iş yaşam dengesi sağlama uygulamaları kodu paylaşmaktadır. Diğer kodların bu kodlar kadar ön planda olmadığı görülmektedir. Bu çerçevede araştırmanın vakalarını oluşturan bankaların çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılıkla ilgili politikalar geliştirme dışındaki etik sorumluluk faaliyetleri görece zayıf kalmaktadır.

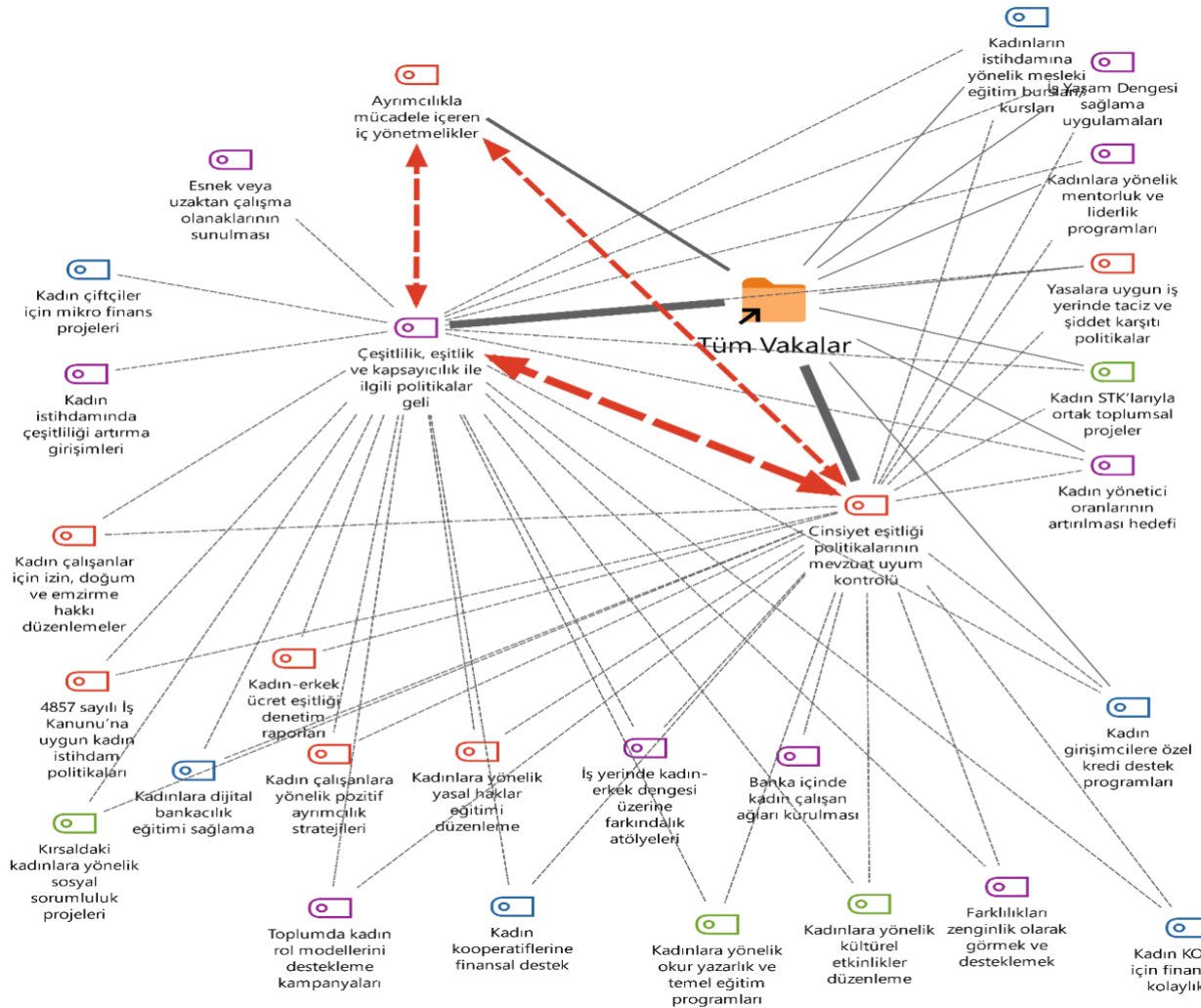
Grafik 3. Yasal Sorumluluklar

Yasal sorumluluklara ilişkin kodlar incelendiğinde cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyum ile ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmeliklere ilişkin kodlar ön planda yer alırken diğer kodların bu iki kod kadar ön planda olmadığı görülmektedir. Kadın-erkek ücret eşitliği raporları, doğum ve emzirme izni gibi yasal çerçevelerle düzenlenmiş sorumluluk raporlarda görece ihmal edilmiş gözükmemektedir. Cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyum ve ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmeliklere yönelik söylemler yoğun olarak kullanılırken kanunlarla düzenlenen uygulamalar bu kategoride ilk iki kodun söylemi kadar güçlü bir yer bulamamıştır. Bu durum, raporlamada kullanılan ifadeler ile fiili uygulamalar arasındaki görünürlük farkına işaret edebilecek bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Grafik 4. Ekonomik Sorumluluklar

Ekonomik sorumluluklar kategorisinde ön plana çıkan kodlara bakıldığında ise, kadın girişimcilere özel kredi destek programlarının ilk sırada yer alırken kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim bursları/kursları kodu ikinci sırada yer almaktadır. Diğer kodların bu iki kod kadar ön planda yer almadığı görülmektedir. Bu kategori de hayır severlik kategorisine paralel olarak ekonomik sorumlulukların daha çok finansal alanda inşa edildiği yönünde ifadelerin yoğun kullanıldığını göstermektedir. Diğer çeşitlendirici araçların sınırlı kullanımı ve raporlarda kısıtlı biçimde yer alması, bankaların KSS faaliyetlerinde henüz yeterli derinliğe ulaşmadığını, ekonomik sorumluluk uygulamalarının belirli finansal araçlar etrafında yoğunlaştığını ve diğer uygulama alanlarının görece daha sınırlı temsil edildiğini göstermektedir.

Şekil 1. Kod İlişkileri Haritası

Bu kod ilişkileri haritası, BIST 100 endeksinde yer alan bankaların kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında kadın temasına ilişkin kodların birbirleriyle olan ilişkilerini görsel olarak sunmaktadır. Haritanın merkezinde yer alan “Tüm Vakalar” kutusu, analiz edilen tüm bankaları temsil etmekte; bu merkezden kodlara uzanan bağlantı çizgileri aracılığıyla kodlar arasındaki ilişki ağı görünür hale gelmektedir. Grafikte, kalın kırmızı oklarla bu kodlarda görece daha yoğun ifadeler olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede haritadan da anlaşılacağı üzere çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili politikalar, cinsiyet eşitliği politikalarının mevzuat uyum kontrolü ve ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmelikler kodları arasında yoğun bağlantılar yer almaktadır.

Kodların renk kategorilerine göre dağılımında, etik ve yasal sorumluluklar kategorilerine ait kodlar arasında daha fazla bağlantı gözlemlenmiştir. Ekonomik sorumluluklar kategorisinde yer alan kadın girişimcilere özel kredi destek programları ve kadın KOBİ'ler için finansman kolaylıkları kodları birbirine yakın konumda yer almaktadır. Gönüllü sorumluluklar kategorisine ait eğitim programları ve mentorluk programları kodları da aynı şekilde yakın konumda yer almaktadır. Haritada yer alan ince bağlantı çizgileri bu kodlara yönelik ifadelerin daha az yoğunlukta olduğunu ancak yine de kodların birlikte oluşma ve ilişkilerini gösterme açısından vakalar arasındaki benzerlik örüntüsünün ne şekilde gerçekleştiğini göstermek için önemli bir done sunmaktadır.

Şekil 2. Kod Bulutu

Şekil 2’de sunulan kod bulutu, MAXQDA analizi sonucunda tespit edilen kodların ve kategorilerin görsel bir temsilini oluşturmaktadır. Bu kelime bulutu, Türkiye’deki bankaların kadın odaklı KSS uygulamalarında ortaya çıkan temel kod ve kategorileri, kodlama sıklığına göre farklı boyutlarda sunarak analiz bulgularının genel desenini göstermektedir. Kelime bulutunda en büyük punto ile görünen çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık ile ilgili politikalar geliştirilmesi ifadeleri ve cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyum, kod matrisindeki en yoğun işlenen kodlara karşılık gelmektedir. Kod bulutunda orta boyutta yer alan iş yaşam dengesi sağlama uygulamaları, yasalara uygun iş yerinde taciz ve şiddet karşıtı politikalar, ayrımcılıkla mücadele içeren iç yönetmelikler, 4857 sayılı İş Kanunu’na uygun kadın istihdamı politikaları ve kadın girişimcilere özel kredi destek programları ifadeleri, analiz sürecinde belirlenen kodlar arasında yer almıştır. Daha küçük boyutlarda görünen kodlar arasında ise daha az ifade edilen uygulama alanlarına ilişkin ifadelerden oluşmaktadır. Kod bulutunda yer alan kodların, etik ve yasal sorumluluklar kategorilerinde yoğunlaştığı, buna karşılık ekonomik ve gönüllü sorumluluklar kategorilerine ait kodların daha sınırlı yer aldığı gözlemlenmiştir. Kod matrisinde elde edilen sıklık verileri ile kod bulutu görseli arasında uyum olduğu tespit edilmiştir.

5. Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda kurumların ve bireylerin tutumlarında yaşanan değişim, sosyal sorumluluk, kurumsal sosyal sorumluluk, kurumsal etik ve kurumsal vatandaşlık gibi kavramların önem kazanmasına yol açmıştır (Dinçer ve Özdemir, 2013:34). Bireylerin ve kurumların beklentilerindeki bu dönüşüm, kurumların toplum içindeki rollerine yönelik tartışmaları da daha görünür hâle getirmiştir. Günümüzde şirketler, klasik karlılık amaçlarının sınırlarını aşarak, toplum ve doğal çevre üzerinde yarattıkları etkileri yeniden sorgulamakta ve paydaşlarıyla olumlu ve sürdürülebilir bağlantılar kurmanın metodlarını belirlemeye odaklanmaktadır. Geliştirilmiş sosyal ve çevresel performans, maliyeti azaltma ve risk kontrolü gibi somut kazanımlar ile güçlendirilmiş prestij ve artan rekabet gücü gibi soyut kazanımlar sunarken, kurumsal sosyal sorumluluk kavramının doğuşunun temelini oluşturmaktadır (Gedik, 2020:266). Bu gelişmeler doğrultusunda, bankacılık sektörü KSS uygulamalarını operasyonel faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların kurumsal sosyal sorumluluk alanındaki yaklaşımları ve uygulamaları, sektörün toplumsal sorumluluk anlayışının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, BIST 100 endeksinde yer alan bankaların kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında kadın temalı uygulamalarını Carroll’un dört boyutlu modeli çerçevesinde analiz etmektir. Araştırma aynı zamanda bankaların bu alandaki yaklaşımları ve uygulama önceliklerini ortaya koyarak sektördeki uygulamalara yönelik kapsamlı bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Güçdemir (2012), bankaların web sitelerinin sosyal sorumluluk açısından incelenmesi adlı çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren büyük ölçekli bankaların kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını web siteleri üzerinden değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, özel bankaların sosyal sorumluluk projelerine kamu bankalarına kıyasla daha fazla yer verdiğini, projelerin genellikle eğitim, çevre, kültür-sanat ve toplumsal yardım alanlarında yoğunlaştığı tespit etmiştir. Genel olarak sosyal sorumluluk faaliyetlerinin, bankaların kurumsal itibarı ve toplumsal algısı üzerinde olumlu etkiler yarattığı vurgulanmaktadır. Kurumsal

sosyal sorumluluk, işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirliklerini sağlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır. KSS uygulamaları, şirketlerin toplumsal güven kazanmasını sağlarken, aynı zamanda kurumsal itibarlarını güçlendirmektedir. Toplumsal beklentilere uygun hareket eden işletmeler hem çalışan motivasyonunu yükseltmekte hem de müşteri sadakatini güçlendirerek toplumsal değer yaratmış olurlar. Balı ve Cinel (2011), yapmış oldukları araştırmada işletmelerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için toplumla iyi ilişkiler içerisinde olmaları gerektiğini, meşru olarak algılanmaları ve toplum nezdinde bir saygınlığa sahip olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Sağır (2016), Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini benimseyen ve bu alana artan önem gösteren işletmelerin, toplum gözünde yüksek düzeyde tanınırlık, prestij ve güvenilirlik kazandığını ifade etmekte, bunun sonucunda şirketlerin kurumsal itibarının güçlenerek olumlu bir imaj oluşturduğunu ifade etmiştir. Gelişen pozitif imaj sayesinde müşterilerin ve çalışanların işletmeye olan bağlılık seviyeleri artmaktadır. Aytar (2019), yaptığı çalışmada BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını içerik analizi yöntemiyle incelemiş, söz konusu şirketlerin KSS kapsamında en yoğun olarak sosyal ve kültürel faaliyetlere odaklandığını saptamıştır. Şirketler, çevresel duyarlılık ve eğitime yönelik projelere de önemli ölçüde yer vermektedir. Çalışma, KSS faaliyetlerinin sektörel farklılıklar gösterdiğini ve sürdürülebilirlik endeksinde yer alan firmaların KSS yaklaşımlarının eşbiçimsel bir yapıda olmadığını ortaya koymuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular, incelenen bankaların Carroll'un sosyal sorumluluk modelinin çeşitli boyutlarında kadın temalı uygulamalara yer verdiğini, ancak bu uygulamaların özellikle etik ve yasal sorumluluk alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. Etik sorumluluk kapsamında bankaların, kurumsal kültürü kapsayıcı bir yapıya dönüştürmeye yönelik çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık politikaları geliştirdiği, toplumsal cinsiyet eşitliği ve fırsat eşitliği ilkelerini kurumsal değerlerin bir parçası hâline getirdiği görülmektedir. Belgelerde yer alan "her türlü ayrımcılığın önlenmesi için fırsat eşitliğini benimsiyoruz" ve "toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, önyargılarla mücadele etmek ve kadınların konumunu güçlendirmek odak alanlarımızdandır", "banka, üst yönetim ve karar alma süreçlerine katılımda kadınlara eşit erişim sağlayarak yönetimdeki kadın-erkek dengesini gözetir", "bankamız tarafından, tüm çalışanlarının cinsiyet farkı gözetmeksizin sağlık, güvenlik ve refahlarını sağlarken kadınların farklılaşan talep ve ihtiyaçlarını gözetir" gibi ifadeler, bu yaklaşımın etik sorumluluk boyutunda kurumsal düzeyde benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının teşvik edilmesi, bankaların kurumsal yönetim anlayışında toplumsal cinsiyet eşitliğini stratejik bir ilke olarak konumlandığını göstermektedir. Cinsiyet eşitsizliğini sağlamaya yönelik kurumsal stratejiler kurumların performansını ve itibarını da olumlu yönde etkilemektedir. (Büyüksivri ve Balaban, 2024).

Yasal sorumluluk boyutunda ise bankaların mevzuata uyumun ötesine geçerek güvenli, adil ve eşitlik temelli bir çalışma ortamı oluşturmayı amaçladığı görülmektedir. Belgelerde sıklıkla karşılaşılan "işyerinde fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin hiçbir türüne tolerans gösterilmez", "eşit işe eşit ücret prensibi uygulanır" ve "kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret farklılığı yaratacak hiçbir uygulamaya izin verilmez", "bankamız tüm insan kaynakları yönetimi süreçlerinde kadın ve erkek çalışanlar arasında ayrım yapmaz, fırsat eşitliğini gözetir" gibi ifadeler, bankaların yasal düzenlemeleri yalnızca yerine getirmekle kalmayıp bu ilkeleri kurumsal politika hâline getirdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, yasal sorumluluk boyutlarının bankaların kurumsal kimliğinde güçlü biçimde içselleştirildiğini ve bu alanlarda geliştirilen politikaların uygulamadan ziyade kurumsal bir yaklaşımın parçası olarak benimsendiğini göstermektedir.

Ekonomik sorumluluk boyutunda elde edilen bulgular, bankaların kadınların ekonomik güçlenmesini desteklemeye yönelik çeşitli finansal ve kapasite geliştirici uygulamalar yürüttüğünü göstermektedir. Belgelerde geçen "kadınların ekonomik yaşama etkin katılımını desteklemek, bankamızın öncelikli sürdürülebilirlik alanlarından biridir", "banka, kadınların ekonomik hayattaki yerini, finansal hizmetlerin yanı sıra deneyim paylaşımı, eğitim ve iş birlikleri faaliyetlerle destekler" ifadeleri, ifadeleri, bu yaklaşımı açık biçimde yansıtmaktadır. "Bankamızda yeni istihdam yaratma, finansmana erişim, toplumun refahını artırma ve ekonomik gelişime katkı sağlama amacını gözeterek faaliyetlerini gerçekleştirilir", "kadın girişimcilere yönelik finansman çözümleri sunulmaktadır" ve "kadın işletmelere özel finansal ürünler geliştirilmektedir" gibi ifadelerin öne çıkması ise, kadın girişimciliğinin bankalar tarafından stratejik bir yaklaşım olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Finansal ürünlerin yanı sıra kadın istihdamını destekleyen mesleki eğitim ve beceri geliştirme programları da ekonomik sorumluluğun önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu uygulamalar, bankaların ekonomik sürdürülebilirlik

hedefleriyle toplumsal faydayı birlikte gözettilğini ve kadınların ekonomik hayata katılımını teşvik eden bütünsel bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir.

Gönüllü sorumluluk kapsamında kadınlara yönelik finansal okuryazarlık eğitimleri, temel eğitim destekleri ve kadın STK'ları ile ortak toplumsal projeler dikkat çekmektedir. Belgelerde ayrıca "kız çocuklarının eğitime erişimini destekleyen projeler gerçekleştirilmektedir" ve "dezavantajlı gruplardan kadınlara yönelik sosyal destek programları uygulanmaktadır" gibi ifadeler yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında kırsaldaki kadınlara yönelik sosyal sorumluluk projeleri de gönüllü sorumluluk boyutunda öne çıkan uygulamalardır. Bu tür faaliyetler, bankaların yasal yükümlülüklerinin ötesinde toplumsal fayda yaratma konusundaki istekliliğini yansıtmaktadır. Sivil toplum kuruluşları ile kurulan stratejik ortaklıklar, bankaların toplumsal etki yaratmaya yönelik yaklaşımlarının profesyonel ve sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Kırsal bölgelerdeki kadınlara yönelik projelerin geliştirilmesi, coğrafi ve sosyal adaletsizlikleri giderme konusundaki duyarlılığı ortaya koymaktadır. Ayrıca kadın sporculara ve sanatçılara kurumsal destek verilmesi de gönüllü sorumluluk anlayışının somut örnekleri arasındadır. Tüm bu uygulamalar, kurumların yalnızca yasal yükümlülükleri yerine getirmekle kalmadığını, aynı zamanda toplumsal dönüşüme gönüllü olarak katkı sunma niyeti taşıdığını göstermektedir. Bununla birlikte gönüllü sorumluluk kapsamında bankaların daha sınırlı ancak odaklanmış yaklaşımlar sergilediği tespit edilmiştir. Nitekim Erbir (2022), algılanan kurumsal sosyal sorumluluk düzeyinin iş doyumu üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, etik ve gönüllü sorumluluk algılarının çalışanların içsel ve dışsal doyumunu pozitif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Ancak sektörde bu alandaki uygulamaların çoğu, kriz dönemlerinde ihtiyaç sahibi kadınlara yönelik acil yardımlar, eğitim desteği sağlanan kız çocuklarına burslar ve dezavantajlı gruplardan kadınlara yönelik temel ihtiyaç destekleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hayırseverlik faaliyetlerinin diğer sorumluluk boyutlarına kıyasla daha az yaygın olması ise bankaların sürdürülebilir etki yaratmaya odaklanan uzun vadeli programları tercih ettiğini göstermektedir.

Atay ve Tüzüner'in (2018) çalışması, bankacılık sektöründe kurumsal sosyal sorumluluğun çoğunlukla toplumsal katkı ve hayırseverlik odaklı yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. KSS uygulamaları genellikle sürdürülebilirlik başlığı altında sunulmakta, ancak bu faaliyetlerin stratejik bir yaklaşımdan ziyade tanıtıma yönelik olduğu görülmektedir. İnsan kaynakları süreçleriyle sınırlı düzeyde ilişkilendirilen KSS, çalışanlara yönelik sorumlulukları yeterince kapsamamakta, çevresel ve ekonomik boyutların gerisinde kalmaktadır. Bu durum, KSS'nin bankalarda bütüncül bir kurumsal değer olarak değil, daha çok kurumsal imaj aracı olarak ele alındığını göstermektedir. Paşamehmetoğlu ve Gökoğlu'na (2019) göre, Türkiye'de örgütlerin KSS faaliyetlerine ilişkin bilgileri kamuya açıklamalarını zorunlu kılan herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. KSS uygulamalarının paylaşımı gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülmekte, şirketler açısından ise KSS faaliyetlerinin finansal raporlamaya nasıl yansıtıldığı daha öncelikli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de yapılan KSS araştırmalarının konuyu hâlen sınırlı bir çerçevede ele aldığı ifade edilmektedir.

Yeung çalışmasında (2011), bankaların sosyal sorumluluk kapsamında özellikle finansal ürünlerde risk değerlendirmesi yapma, karmaşık ürünleri doğru anlama, müşteri haklarını koruma, iş etiği eğitimlerini güçlendirme, şikâyet kanalları oluşturma, finansal kriz stratejileri geliştirme, hesap verebilirlik ve şeffaflık sağlama ile toplum gelişimi ve düşük gelir gruplarına yönelik finansal destek sunma gibi uygulamaları öne çıkardığını göstermektedir. Gangi ve diğerlerinin (2018) kurumsal sosyal sorumluluğun Avrupa bankacılık sektörünün finansal performansına etkilerine yönelik ele aldıkları çalışmalarında, KSS konusunda daha duyarlı olan bankaların daha yüksek finansal performansa sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçların, KSS'nin kriz sonrası dönemde değer yaratımının itibar açısından önemli bir itici gücü olduğunu ve diğer faktörler eşit olduğunda, daha iyi bir net faiz geliri ve daha iyi bir aracılık marjı sunduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, bankaların faaliyetlerini yürütürken kullandıkları etik standartlar da önemli bir konudur. Çünkü bankalar, şirketlere ve ailelere fon sağlamak için toplumda üretilen kaynakları kullanan kurumlardır.

Araştırmanın genel bulguları, çalışmada incelenen bankaların kadın temalı sosyal sorumluluk faaliyetlerini çok boyutlu, stratejik ve kurumsal politikalarla uyumlu biçimde ele aldığını göstermektedir. Ancak analiz aynı zamanda, bazı bankalarda kadın temalı uygulamaların daha sınırlı ve yüzeysel kaldığını da ortaya koymuştur. Bu durum, sektördeki iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu araştırma, Carroll'un dört boyutlu kurumsal sosyal sorumluluk modelinin kadın temalı uygulamalar özelinde Türk bankacılık sektöründe uygulanabilirliğini test ederek teorik literatüre katkı sağlamaktadır.

Modelin dört boyutunun kadın odaklı sosyal sorumluluk faaliyetlerini analiz etmede etkili bir çerçeve sunduğu kanıtlanmıştır. Ayrıca, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının cinsiyet odaklı analizi literatürde sınırlı olan bir alanı zenginleştirmektedir.

Araştırma bulgularından hareketle, Türk bankacılık sektörünün kadın temalı kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarında önemli gelişmeler kaydettiği ancak sektör genelinde daha tutarlı ve kapsamlı yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmaktadır. Özellikle etik ve yasal sorumluluk alanlarında sergilenen başarılı performansın diğer boyutlarda da yaygınlaştırılması hem sektörün toplumsal etkisini artıracak hem de sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayacaktır. Gelecek araştırmaların bu alanda bilgi birikimini derinleştirmesi ve bankaların kadının ekonomik güçlenmesine katkısının ölçülebilir göstergelerle değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bulgular ışığında çalışmanın belirli sınırlılıkları da bulunmaktadır. Araştırma yalnızca BIST 100 endeksinde yer alan bankaları kapsamaktadır, dolayısıyla sonuçların bankacılık sektörünün tamamına genellenmesi mümkün değildir. İnceleme, bankaların kamuya açık olarak yayımladıkları belgelerle sınırlı olup, kurum içi uygulamalar veya kamuya açıklanmayan politika metinleri değerlendirmeye dahil edilememiştir. Ayrıca, araştırmanın nitel içerik analizi yöntemiyle yürütülmesi, bulguların incelenen dokümanlarda sunulan içeriklerin kapsamı ve niteliğiyle sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Bankalar arasındaki kurumsal raporlama pratiklerinin farklılık göstermesi de belge türleri, sunum biçimleri ve ayrıntı düzeylerinde çeşitlilik yaratmaktadır. Bu sınırlılıklar göz önüne alındığında, gelecekte yalnızca nitel değil, nicel ve karma yöntemlerle yürütülecek çalışmaların, kadın temalı kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının etki düzeyini daha kapsamlı biçimde ortaya koyması beklenmektedir. Ayrıca bu tür araştırmalarda, örneğin çalışan algıları, kadın müşterilerin algıları veya kadın girişimcilerin deneyimleri gibi farklı boyutlar da değerlendirilebilir.

Kaynaklar

- Akatay, A. (2008). Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışındaki değişimlerin yönetsel işleyişe etkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 97-112.
- Aktan, C.C., & Börü, D. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk, Aktan, C.C. (Ed.), *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk*, İGİAD Yayınları, İstanbul, 11-36.
- Aksoy, A. S. (2023). Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ve Türkiye’deki gelişimi. *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 147-161.
- Argüden, Y. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk. In C. C. Aktan (Ed.), *Kurumsal sosyal sorumluluk: İşletmeler ve sosyal sorumluluk* (pp. 37-44). İstanbul: İktisadî Girişim ve İş Ahlâkı Derneği (İGİAD).
- Arsić, S., Stojanović, A., & Mihajlović, I. (2017, May). The most important dimensions of corporate social responsibility. In *International may conference on strategic management* (Vol. 17, pp. 318-336).
- Atay, S. E., & Tüzüner, V. L. (2018). Kurumsal sosyal sorumluluk ve insan kaynakları uygulamaları birbirlerini destekliyor mu? Bankaların web sitelerinin içerik analizi ile değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 271-285.
- Aytar, O. (2019). BİST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri üzerine bir içerik analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 12, 320-340.
- Balaban, Ö. (2023). Yönetim ve Organizasyon Alanında Uluslararası Araştırma ve Değerlendirmeler. In M.O. Cinel (Ed.), *Çalışan Deneyimi: Stratejik İnsan Kaynakları Bağlamında Bir Değerlendirme* (pp 45-60). İstanbul, Serüven Yayınevi.
- Balı, S., & Cinel, M. O. (2011). Bir rekabet aracı olarak kurumsal sosyal sorumluluk. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 45-60.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.

- Büyüksivri, B. & Balaban, Ö. (2024). Yönetim ve Organizasyonda Güncel Konular. In A. Arslan (Ed.), *İşyerinde Cinsiyet Eşitliği İçin Strateji Önerileri* (pp 89-105). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Carroll, A. B. (1979). A three-dimensional conceptual model of corporate social performance. *Academy of Management Review*, 4(4), 497-505.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Carroll, A. B. (1999). Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. *Business & society*, 38(3), 268-295.
- Carroll, A. B. (2016). Carroll's pyramid of CSR: Taking another look. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 1(1), 1-8.
- Dinçer, M. A. M., & Özdemir, Y. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları ve Eşbiçimlilik: On Büyük Türk Holdingi Üzerine Vaka Çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 31-66.
- Doğanalp, B., & Kaplan, A. (2018). Kurumsal sosyal sorumluluğun örgütsel özdeşleşme üzerine etkisi: Kurumsal itibarın aracı rolü. *Mukaddime*, 9(2), 155-180.
- Erbir, M. (2022). Algılanan kurumsal sosyal sorumluluk düzeyinin iş doyumuna üzerindeki etkisinin çok boyutlu olarak incelenmesi: Bankacılık sektöründe bir uygulama. *Bilimsel Gelişmeler Işığında Yönetim ve Strateji Araştırmaları*, 159.
- Eryigit, C., Başgöze, P., & Tektas, Ö. Ö. (2019). Kurumsal sosyal sorumluluk algısı ve uyumun marka özvarlığı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri: Cinsiyetin düzenleyici rolünün incelenmesi. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi= Journal of Consumer and Consumption Research*, 11(2), 291-319.
- Galant, A., & Cadez, S. (2017). Corporate social responsibility and financial performance relationship: A review of measurement approaches. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 30(1), 676-693.
- Gangi, F., Mustilli, M., Varrone, N., & Daniele, L. M. (2018). Corporate social responsibility and banks' financial performance. *International Business Research*, 11(10), 42-58.
- Garriga, E., & Melé, D. (2004). Corporate social responsibility theories: Mapping the territory. *Journal of business ethics*, 53(1), 51-71.
- Gedik, Y. (2020). Kurumsal sosyal sorumluluk: Tanımları, tarihi, teorileri, boyutları ve avantajları üzerine kuramsal bir çerçeve. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 265-304.
- González-Rodríguez, M. R., Díaz-Fernández, M. C., & Simonetti, B. (2015). The social, economic and environmental dimensions of corporate social responsibility: The role played by consumers and potential entrepreneurs. *International Business Review*, 24(5), 836-848.
- Grosser, K., & Moon, J. (2005). Gender mainstreaming and corporate social responsibility: Reporting workplace issues. *Journal of business ethics*, 62(4), 327-340.
- Güçdemir, Y. (2012). Bankaların web sitelerinin sosyal sorumluluk açısından incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi\ Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (26).
- Hála, M., MacGregor Pelikánová, R., & Rubáček, F. (2024). Negative Determinants of CSR Support by Generation Z in Central Europe: Gender-Sensitive Impacts of Infodemic in 'COVID-19' Era. *Central European Business Review*, 13(2), 89-115.
- Leao-Aguiar, L., Ferreira, E. A. M., & Marinho, M. M. O. (2005, April). What do we mean by corporate social responsibility in the construction sector. In *Proceedings of the Conference on Sustainable Building South East Asia*; Institute Sultan Iskandar of Urban Habitat and Highrise: Skudai, Malaysia (Vol. 11, p. 13).
- Lentner, C., Szegedi, K., & Tatay, T. (2015). Corporate social responsibility in the banking sector. *Public Finance Quarterly= Pénzügyi Szemle*, 60(1), 95-103.

- Lindgreen, A., & Swaen, V. (2010). Corporate social responsibility. *International journal of management reviews*, 12(1), 1-7.
- Mendes, T., Silva, P., Ferreira, M. R., Proenca, T., & Borges, A. (2025). Beyond responsibility: unveiling the impact of gender and culture on CSR-driven employee engagement. *Social Responsibility Journal*.
- Moir, L. (2001). What do we mean by corporate social responsibility?. *Corporate Governance: The international journal of business in society*, 1(2), 16-22.
- Özgen, E. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ve çalışan memnuniyetine etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 1-6.
- Özgür, Ö. F. (2024). Türkiye’de DergiPark Sistemindeki yapay zekâ ve kriz konulu akademik çalışmalar üzerine bir değerlendirme. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 15(1), 49-70.
- Paşamehmetoğlu, A., & Gökoğlu, M. M. (2019). Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının Türkiye’deki yönetsel uygulamaları: İstanbul zincir otelleri üzerine bir araştırma. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 19(1), 106-132.
- Sağır, M. (2016). Kurumsal sosyal sorumluluk ve kurum kimliğinin kurum sadakati üzerine etkisi: Kurum imajının aracılık rolü. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 291-312.
- Saldana, J. (2019). Nitel araştırmalar için kodlama el kitabı. Baskıdan Çeviri (A. Tüfekçi ve Şad, N. Çev), Pegem Akademi.
- Scholtens, B. (2009). Corporate social responsibility in the international banking industry. *Journal of business ethics*, 86(2), 159-175.
- Tai, F. M., & Chuang, S. H. (2014). Corporate social responsibility. *Ibusiness*, 6(03), 117.
- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-182.
- Toker, A. (2022). Sosyal bilimlerde nitel veri analizi için bir kılavuz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 319-345.
- Uzkesici, N. (2005). Kurumsal sosyal sorumluluk: İşletmelerde paydaş beklentilerinin karşılanmasında yeni fırsatlar ve tuzaklar. *Kurgu*, 21(1), 66-81.
- Yeung, S. (2011). The role of banks in corporate social responsibility. *Journal of Applied Economics and Business Research*, 1(2), 103-115.